

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ
ΜΑΘΗΤΩΝ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΝΑΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ,
ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ
ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ**

Την Παρασκευή 19 Νοεμβρίου 2021 μαθητές και μαθήτριες της Γ' Γυμνασίου του Εκπαιδευτηρίου «Το Παγκρήτιον» πραγματοποίησαν εκπαιδευτική επίσκεψη στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Μηνά, στο Μουσείο εικόνων και κειμηλίων της Αγίας Αικατερίνης των Σιναϊτών, καθώς και στην ιστορική Εκκλησία του Αγίου Ματθαίου, στο κέντρο της πόλης μας.

Η επίσκεψη έγινε στο πλαίσιο του μαθήματος των Θρησκευτικών και με αφορμή τη μεγάλη εορτή του πολιούχου και προστάτου της πόλεως Ηρακλείου Αγίου Μηνά.

Οι μαθητές, συνοδευόμενοι από τον θεολόγο καθηγητή τους π. Εμμανουήλ Αντωνακάκη, την καθηγήτρια των μαθηματικών κα Νέλυ Σπυριδάκη, καθώς και τον κ. Ιωάννη Κοπιδάκη, γενικό Διευθυντή του Εκπαιδευτηρίου μας, μετέβησαν στον Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Μηνά με σχολικά αυτοκίνητα.

Η πρώτη επίσκεψή μας έγινε στον παλαιό, τον μικρό, όπως τον αποκαλούν οι κάτοικοι του Ηρακλείου, Ιερό Ναό του Αγίου Μηνά, ένα από τα σημαντικότερα ιστορικά και πνευματικά μνημεία της πόλεώς μας. Ο Ναός αποτελείται από δύο καμαροσκέπαστα κλίτη, το βόρειο, που είναι αφιερωμένο στην Παναγία την Παντάνασσα (Υπαπαντή), και το νότιο, που είναι αφιερωμένο στον Άγιο Μηνά. Θαυμάσαμε το επίχρυσο τέμπλο του Ναού, ιδιαίτερα εκείνο του κλίτους της Υπαπαντής, το οποίο αποτελεί εξαίρετο δείγμα εκκλησιαστικής ξυλογλυπτικής. Πολλές από τις εικόνες του Ναού, που σώζονται μέχρι σήμερα, αποτελούν έργα Κρητών αγιογράφων του 18ου αιώνα με μεγάλη καλλιτεχνική αξία. Στα πολυτιμότερα έργα του Ναού ανήκουν και οι εικόνες έργα του Μιχαήλ Δαμασκηνού, οι οποίες ευρίσκονται στη συλλογή του Μουσείου της Αγίας Αικατερίνης, όπου ευρίσκονται και πολλά άλλα κειμήλια του Ναού. Τα περισσότερα όμως έχουν καταστραφεί.

Οι μαθητές μας, με κείμενα δικά τους, παρουσίασαν την ιστορία και τα γεγονότα τα οποία συνέβησαν στον χώρο αυτό και ιδιαίτερα κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας.

Ο μικρός Ναός του Αγίου Μηνά συνδέεται με μια από τις πλέον φρικιαστικές στιγμές της ιστορίας του τόπου. Τον Ιούνιο του 1821 οι Τούρκοι έσφαξαν το μητροπολίτη Γεράσιμο Παρδάλη, επισκόπους, κληρικούς και απλούς πολίτες, που βρέθηκαν μέσα στο Ναό και στον περίβολό του.

Έγινε αναφορά και στο θαύμα του 1826, που συνδέεται άμεσα με τον Άγιο Μηνά και την Εκκλησία του. Εκείνο το Πάσχα, και ενώ εκκλησιάζονταν οι χριστιανοί μέσα στον Ναό, οι Τούρκοι αποφάσισαν να τους επιτεθούν και να τους σφάξουν. Τη στιγμή όμως που ήταν έτοιμοι για την αποτρόπαια αυτή πράξη τους, εμφανίστηκε μπροστά τους ένας αξιωματικός καβαλάρης με γυμνό σπαθί, που τους απέτρεψε και τους κατεδίωξε από τον Ναό. Αυτοί πάλι, νομίζοντας ότι πρόκειται για το πρωτοπαλικάρό τους Αγιάν Αγά, έφυγαν φοβισμένοι, πράγμα που αποδείχτηκε ότι δεν ήταν όπως οι ίδιοι ομολόγησαν μετά. Οι χριστιανοί πίστεψαν ότι πρόκειται για θαύμα και ότι ο καβαλάρης ήταν ο ίδιος ο Άγιος Μηνάς που προστάτεψε τους κατοίκους και την πόλη τους.

Η επόμενη επίσκεψή μας έγινε στον μεγάλο και επιβλητικό Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Μηνά, τον μεγαλύτερο στην Κρήτη και έναν από τους μεγαλύτερους της Ελλάδας. Ο Ναός αυτός κτίστηκε από τους Ηρακλειώτες ως εκδήλωση ευγνωμοσύνης για την προστασία που πρόσφερε στην πόλη τους. Μπροστά από αυτόν υπάρχει μια μεγάλη πλακόστρωτη πλατεία. Δεξιά είναι το κτίριο της Αρχιεπισκοπής Κρήτης. Ο Ναός είναι σταυροειδής με τρούλο και με δύο κωδωνοστάσια. Οι αγιογραφίες, το τέμπλο, ο επισκοπικός θρόνος, κατασκευασμένα όλα από λευκό και πράσινο μάρμαρο, τον κάνουν ένα αξιοθαύμαστο μνημείο.

Ο Ναός του Αγίου Μηνά, του Αγίου του Μεγάλου Κάστρου, ευρίσκεται στο κεντρικό σημείο της πόλης, στην καρδιά της αγοράς, γεγονός που

διευκολύνει τους διερχόμενους, ώστε να εισέρχονται με σ' αυτόν, για μια εγκάρδια προσευχή, για ένα κερδί με δέος και για μια ανάσα ελπίδας, ηρεμίας και ψυχικής γαλήνης.

Η ανοικοδόμηση του Ναού αυτού, που άρχισε την 25^η Μαρτίου 1862, διακόπηκε κατά την Κρητική Επανάσταση του 1866, και ολοκληρώθηκε στις αρχές του 1895. Τα εγκαίνια τελέστηκαν στις 16 Απριλίου 1895.

Πολλές και ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την αρχιτεκτονική του Ναού, καθώς και διάφορα ενδιαφέροντα γεγονότα, που συνδέονται με τον Άγιο Μηνά, ακούσαμε από τον υπεύθυνο Ιερέα του Ναού αιδεσιμολογιώτατο π. Εμμανουήλ Σταυρουλάκη.

Η αμέσως επόμενη επίσκεψή μας ήταν στο Μουσείο Εικόνων και Κειμηλίων της Αγίας Αικατερίνης των Σιναϊτών, το οποίο ευρίσκεται πολύ κοντά στον Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Μηνά. Ο Ναός αυτός κατά τον 16ο αιώνα

υπήρξε μετόχι της Ιεράς Μονής Αγίας Αικατερίνης του Σινά. Η επιλογή του Ναού για την εγκατάσταση του Μουσείου δεν ήταν καθόλου τυχαία, καθώς ο χώρος συνδέεται στενά με τις τέχνες και τα γράμματα. Σ' αυτόν λειτούργησε κατά την Ενετοκρατία μια σπουδαία Σχολή, στην οποία διδάσκονταν Αρχαία Ελληνικά, Φιλοσοφία, Θεολογία και Ζωγραφική.

Εδώ εκπαιδεύτηκαν σπουδαίοι άνθρωποι των γραμμάτων, όπως ο Βιτσέντζος Κορνάρος, ο Γεώργιος Χορτάτζης και ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος. Τότε ήκμασε και η περίφημη Κρητική Σχολή Αγιογραφίας, κύριοι εκπρόσωποι της οποίας ήταν ο Μιχαήλ Δαμασκηνός, ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, ο Γεώργιος Κλώντζας και ο Θεοφάνης ο Κρης. Από το έτος 1967, το κτίριο αυτό στεγάζει τη σπουδαιότερη Έκθεση Βυζαντινών Εικόνων της Κρήτης, έργων των γνωστότερων αγιογράφων της εποχής, αλλά και θρησκευτικών κειμηλίων, χειρογράφων, αμφίων, τοιχογραφιών της περιόδου 14ου-19ου αιώνα.

Μια ιδιαίτερη έκπληξη περίμενε τους μαθητές κατά την επίσκεψή τους στο Μουσείο, καθώς τις ημέρες αυτές η επιστημονική ομάδα Πολιτιστικής

Κληρονομιάς του ΙΤΕ εφαρμόζει μια μελέτη με θέμα τις πρωτοποριακές χρωστικές μεθόδους που είχε χρησιμοποιήσει ο μεγάλος Κρητικός αγιογράφος Μιχαήλ Δαμασκηνός, καθώς και για τον τρόπο που τις είχε εφαρμόσει στις εικόνες που φυλάσσονται στο Μουσείο αυτό. Με πολύ ενδιαφέρον οι μαθητές είδαν και άκουσαν από την ίδια την επιστημονική ομάδα λεπτομέρειες για την ερευνητική αυτή εργασία.

Επόμενος και τελευταίος σταθμός μας ήταν ο ιστορικός Ναός του Αγίου Ματθαίου των Σιναϊτών. Οι μαθητές μαζί με τους καθηγητές τους περπάτησαν προς την γειτονιά του Αγίου Ματθαίου, μια ξεχωριστή γειτονιά του Ηρακλείου. Αιώνιο σύμβολο του Μεγάλου Κάστρου είναι ο ιστορικός αυτός Ναός του Αγίου Ματθαίου και η γειτονιά του. Ένας Ναός που είδε τόσες και τόσες σκληρές μορφές ζωής του δοκιμαζόμενου Μεγάλου Κάστρου, όπως πολιορκίες, σφαγές και βάρβαρες κατοχές. Οι μαθητές, πάλι με δικά τους κείμενα, μάς ξενάγησαν και σ' αυτόν τον ιστορικό χώρο. Οι κατακτητές σεβάσθηκαν τη μικρή αυτή Εκκλησία του Αγίου Ματθαίου, γιατί είχε προνόμια, κατοχυρωμένα με σουλτανικό φιρμάνι, σύμφωνα με τα οποία είχε το δικαίωμα να λειτουργείται στα δύσκολα χρόνια της μαύρης σκλαβιάς, αλλά και να παρέχει άσυλο στους χριστιανούς που διώκονταν και κινδύνευαν. Συγκινητική ήταν, επίσης, η ζεστή και εγκάρδια φιλοξενία της οποίας τύχαμε όλοι μας από τον Ιερέα του Ιερού Ναού και τους ανθρώπους που πρόθυμα και ανιδιοτελώς διακονούν τον ιερό και ιστορικό αυτό χώρο.

**Ο υπεύθυνος Καθηγητής
π. Εμμ. Αντωνακάκης, Θεολόγος**